

Aan mevrouw Dr M. Bussemaker, minister van OCW
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Amsterdam, 3 mei 2015

Betreft: Reactie Kunsten '92 op 'Agenda Cultuur 2017 - 2020 en verder'

Geachte mevrouw Bussemaker,

Met het oog op de uitgangspuntennotitie die volgende maand verschijnt, willen wij hierbij graag onze reactie op het advies *Agenda Cultuur 2017 - 2020 en verder* aan u overbrengen.

Het advies van de Raad voor Cultuur geeft een herkenbare en realistische analyse van de ontwikkelingen in het culturele veld. Het sluit aan bij de trends en ontwikkelingen die de Raad in de *Cultuurverkenning* schetste en bij de reacties die deze verkenning losmaakte. Door als hoofdlijnen van het beleid cultuur met de wortels in de stad te plaatsen met de wereld als podium, de kunstenaar van eerste kennismaking tot talent in de schijnwerper te zetten en het publiek ook aanjager te laten zijn van vernieuwing, plaatst de Raad cultuur in een nieuw beleidskader dat ons een nieuwe agenda biedt voor het cultuurbeleid op middellange termijn. Dat stellen wij zeer op prijs. De invalshoeken die de Raad kiest voor het debat over de modernisering van het cultuurbeleid op langere termijn, sluiten bovendien in grote lijnen aan bij de hoofdpunten uit de *Agenda 2020* van Kunsten '92.

Helder is ook de positionering van cultuur in de samenleving:

“Cultuur heeft vele waarden. Maar houd bij elke discussie over de waarde van cultuur rekening met die ene eigenschap waarmee zij zich onderscheidt van al het andere en dat is de intrinsieke waarde.”

Kunsten '92 beschouwt dit advies van de Raad voor Cultuur als een aanzet tot politiek debat over de waarde van cultuur in onze samenleving en de verantwoordelijkheden van Rijk, provincies en gemeenten hiervoor. Bij welke ontwikkelingen (zoals Agenda Stad) kan beter worden aangesloten? Aan welke voorwaarden, niet alleen op het gebied van cultuur, maar ook op andere terreinen, zoals onderwijs, fiscaliteit, ruimtelijke ordening en werkgelegenheid, moet daarvoor worden voldaan?

Daarbij zou de volgende vraag leidend moeten zijn: *als Nederland zich daadwerkelijk wil profileren als creatieve kennissamenleving, wat hebben we daar dan in de komende 10 jaar voor nodig en welke verantwoordelijkheden moet de politiek daarin nemen?*

Meer ruimte voor stedelijke regio's

De Raad pleit ervoor om de plannen van stedelijke regio's als basis te nemen voor de beleidsontwikkeling, uitdrukkelijk met een regierol en eindverantwoordelijkheid voor de Rijksoverheid. Kunsten '92 heeft in haar *Agenda 2020* ook gepleit voor een nieuw evenwicht tussen Rijk, provincie en gemeente, op basis van een duidelijk omschreven opdracht voor landelijke voorzieningen, stedelijke knooppunten van (inter)nationaal belang en kleinschalig aanbod, waar regionale netwerken voor talentontwikkeling een onderdeel van vormen.

Tijdens het Paradijsdebat in augustus 2014 hebben de cultuurwethouders van de G9 ook de wens uitgesproken om het brede belang van kunst en cultuur en de rol van de steden in het kunst- en cultuurbeleid sterker te profileren. In hun brief van 24 april jl. aan de ministers van OCW en Binnenlandse Zaken geven zij aan hoe zij deze visie willen uitwerken, uitgaande van een gezamenlijke verantwoordelijkheid en gelijkwaardigheid.

Het is verstandig om, gelet op de groeiende betekenis van de stad en stedelijke regio's en de wijze waarop provincies hun verantwoordelijkheden invullen, opnieuw naar die rolverdeling te kijken. Maar het vraagt wel om een gezamenlijke visie op cultuur, ambities voor de lange termijn en een groot commitment van de verschillende overheidslagen om hier doelgericht aan te kunnen werken.

Zowel Rijk, provincies als gemeenten hebben in de afgelopen twee jaar bezuinigd op kunst en cultuur, maar niet overal in gelijke mate. De verschillen tussen steden en regio's zijn daardoor groter geworden. Waar bijvoorbeeld in Brabant en Noord-Nederland zowel door de provincies als de steden ambitie wordt getoond en ook extra wordt geïnvesteerd, worden elders, bijvoorbeeld in Noord- en Zuid-Holland, voorzieningen afgebouwd. Niet overal zal het verschuiven van verantwoordelijkheden automatisch tot een versterking van de sector en een interessanter cultureel landschap leiden. Het kan ook verschraving tot gevolg hebben. Verplichtingen zijn er alleen op het gebied van erfgoed. *Een voorwaardenscheppende en stimulerende rol vanuit de Rijksoverheid, waar nodig ondersteund door wetgeving, is noodzakelijk om een evenwichtig gespreide culturele infrastructuur van nationaal en internationaal belang in stand te houden en waar nodig te versterken.*

Herijking BIS en fondsen

De Raad voor Cultuur wil de komende beleidsperiode gebruiken om het culturele veld in al zijn diversiteit in beeld te brengen en de functies in de Basisinfrastructuur (BIS) en de fondsen opnieuw te beschrijven. Ook hier kloppen, mede als gevolg van de bezuinigingen, eerder gemaakte afspraken en rollen niet meer. Bijvoorbeeld in het middensegment - het MKB van de culturele sector, dat nu is ondergebracht bij de fondsen - zijn instellingen terecht gekomen die eigenlijk in de BIS thuishoren omdat zij ook een (inter)nationale functie vervullen en een discipline of functie vertegenwoordigen waarin niet is voorzien in de BIS. Daarnaast zijn de fondsen, bedoeld voor meer dynamiek en innovatie, sterk beknot in hun financiële armslag, terwijl hun takenpakket aanzienlijk is uitgebreid. Daardoor staat bij hen de oorspronkelijke en beleidsmatige ruimte om hier invulling aan te geven onder grote druk.

De Raad stelt nu een driedeling voor: een Basisinfrastructuur bestaande uit een beperkt aantal instellingen van (inter)nationaal belang en met een landelijke ondersteunende functie. Een Hoofdstructuur van culturele voorzieningen in stedelijke regio's, waarvoor lokale overheden, fondsen en (private) partners gezamenlijk de verantwoordelijkheid nemen en waaraan het Rijk bijdraagt als aan de voorwaarden voor financiering wordt voldaan. En een specifieke rol voor de landelijke cultuurfondsen, gericht op de dynamiek en innovatie in het bestel.

Dit zou kunnen leiden tot een betere inbedding van culturele instellingen in de lokale infrastructuur en daarmee ook meer draagvlak. Maar het roept ook vragen op: hoe zorg je dat er enige samenhang en doorstroming in het bestel mogelijk blijft, hoe positioneer je instellingen die niet in de BIS zitten, maar wel een landelijk bedieningsgebied hebben, en hoe voorkom je dat de tendens die nu al gaande is - groot wordt groter en klein wordt kleiner - zich straks doorzet. *Kortom: er is meer onderzoek en uitwerking nodig om deze voorstellen goed te kunnen beoordelen.*

Kunsten '92 vindt verlenging van de beleidsperiode voor de BIS naar 6 jaar een goede optie. Versterking van de infrastructuur van fondsinstellingen is urgent.

Terecht stelt de Raad voor om de subsidieperiode bij de landelijke fondsinstellingen van 2 naar 4 jaar te verlengen en een basiscomponent ten behoeve van overhead en aanvullende activiteiten in te voeren met ingang van de volgende cultuurnotaperiode.

Breder bereik, meer diversiteit

De voorstellen voor verbreding van publieksbereik en toegankelijkheid bieden nieuwe kansen. Kunsten '92 wil in deze benadrukken dat het hier niet alleen om het bereiken van nieuw publiek moet gaan, maar ook om herkenbaarheid en betrokkenheid van bredere lagen van de bevolking. Daar moet ruimte voor worden gecreëerd, zowel in regelgeving als in investeringsruimte. Bij nieuw publiek zoeken, en nieuw repertoire brengen, hoort risico nemen: experimenteren en minder volle zalen en lagere opbrengsten accepteren. Hier geldt dus: 'De cost gaet voor de baet'. Zeker bij instellingen die een rol spelen op het terrein van cultuureducatie en talentontwikkeling, is dat essentieel. *Een grotere verantwoordelijkheid en meer ruimte voor intermediairs en podiumprogrammeurs om diversiteit en kwaliteit van het aanbod voor de toekomst te behouden zijn urgent. Kunsten '92 onderstreept graag met de Raad voor Cultuur het belang van een extra financiële impuls aan festivals en instellingen die experimenteren met nieuwe vormen van presentatie en publieksbereik.*

Meer eigen profiel stelt eisen aan beoordeling

De Raad wil, evenals de minister, meer maatwerk en nuance mogelijk maken; niet iedereen hoeft aan dezelfde eisen te voldoen. Kunsten '92 juicht dat toe. Kunstenaars en culturele instellingen kunnen zich meer richten op waar ze goed in zijn en de rollen verdelen op basis van lokale omgevingsfactoren en van mogelijkheden (en beperkingen!) van culturele organisaties en hun partners.

Deze voorstellen vragen om aanpassingen in de beoordelingsstructuur: instellingen zullen in de toekomst hun kwalitatieve prestaties beter moeten bijhouden en onderbouwen met evaluaties en onderzoek. Erkend wordt dat BIS-instellingen figureren in een lokaal en regionaal ecosysteem, dat hun profiel mede kan en mag bepalen. En tenslotte geeft de minister aan dat het huidige systeem van kwaliteitsbeoordeling door deskundigen aan heroverweging toe is 'nu spelregels en verhoudingen veranderen'.

Dit alles leidt tot nieuwe instrumenten en vragen: de Raad vindt dat het moet leiden tot een vereenvoudiging van het beoordelingskader voor de BIS. Het ministerie van OCW stelt voor BIS-instellingen een nieuw instrument verplicht (de BIS-monitor), waarmee instellingen zelf hun kwaliteit beter in beeld kunnen brengen. De Akademie van Kunsten is gevraagd te adviseren over de beoordeling van artistieke kwaliteit door deskundigen.

Kunsten '92 is blij dat er ruimte komt voor een meer kwalitatieve benadering, waarin instellingen meer ruimte krijgen zich te profileren en vanuit hun professionaliteit een rol hebben in het beoordelingsproces. Beperking van administratieve lasten is noodzakelijk. Het formuleren van een helder doel vooraf met betrekking tot de verzameling van gegevens zou daarbij kunnen helpen. Er gaat namelijk veel tijd zitten in gegevensverzameling, maar het doel dat dit dient of waar het voor wordt gebruikt is zelden concreet vooraf geformuleerd. Kunsten '92 organiseert hierover op 20 mei 2015 een bijeenkomst en komt nog op dit onderwerp terug.

Talentontwikkeling

Talentontwikkeling in algemene zin is investeren in ons innovatieve kapitaal. De voorstellen die de Raad voor Cultuur doet om tijdelijke middelen voor talentontwikkeling na 2016 voort te zetten en ook structurele voorzieningen te bieden voor in ieder geval scenische podiumkunsten en beeldende kunst, maar zeker ook voor film, vinden wij daarom van cruciaal belang. Er is in 2014 brede erkenning gekomen, zowel van de Tweede Kamer als van de minister, dat op infrastructuur voor talentontwikkeling te zwaar is bezuinigd en dat meer middelen nodig zijn.

Ten aanzien van de postacademische instellingen is ook al eerder door de minister aangegeven dat continuering na 2017 in de BIS gewenst is. Kunsten '92 is het van harte eens met de visie van de Raad voor Cultuur dat voor de podiumkunsten vanaf 2017 in een 'productiehuisfunctie' moet worden voorzien. Kunsten '92 pleit ervoor deze functie in de BIS op te nemen. Ook voor andere disciplines, zoals de creatieve industrie en e-cultuur zijn structurele oplossingen op het gebied van talentontwikkeling van groot belang.

Kunsten '92 heeft al eerder gepleit voor een integrale, lange termijnvisie op het gebied van talentontwikkeling (brief 'Nederland wereldspeler op cultureel gebied, hoe lang nog?' dd. 23 juni 2014). Nederland is een wereldspeler als het om kunst en cultuur gaat en dat is een grote verworvenheid. Op dit moment vieren wij internationale successen, zoals Ivo van Hove, die onlangs de Britse Laurence Olivier Award won en de Oscarnominatie voor A single Life. Dat is een resultaat van decennia lang investeren in creativiteit en in een culturele infrastructuur met een rijke voedingsbodem voor jong en bewezen talent, dat langs vele wegen de ruimte heeft gekregen een eigen signatuur te ontwikkelen en vakmanschap te professionaliseren. Daarmee zijn wij als land ook altijd aantrekkelijk geweest voor internationaal toptalent. *Kunsten '92 vindt dat een investeringsplan voor talentontwikkeling in alle sectoren bovenaan de werkagenda van de Raad voor Cultuur zou moeten prijken.*

Cultuureducatie

Kunsten '92 deelt met de Raad de conclusie dat cultuuronderwijs een onderdeel is van de vormende taak van het onderwijs van de toekomst en sluit zich aan bij de oproep voor een goede verankering van cultuureducatie in het onderwijs.

Kunsten '92 ziet ook concrete aanknopingspunten om dit advies in te vullen. Het programma *Cultuureducatie met kwaliteit* beperkt zich nu tot het primaire onderwijs, met als gevolg dat veel gemeenten zich beleidsmatig ook beperken tot het primaire onderwijs.

Om de genoemde leerlijn van PO-VO-MBO mogelijk te maken is het noodzakelijk dat het beleid en de middelen van rijk en gemeenten zich dus richten op de gehele groep schoolgaande jongeren tussen 4 en 18 jaar.

Daarbij denkt Kunsten '92 aan een gelijk investeringsbedrag per leerling voor het gehele onderwijs, waarbij matching vanuit andere overheden, private vermogensfondsen en onderwijsinstellingen nadrukkelijk gestimuleerd wordt, als onderdeel van een rijksregeling. Zo ontstaat er vanuit een gemeenschappelijk doel en verantwoordelijkheid ook financiële en organisatorische samenwerking tussen culturele en onderwijsinstellingen, overheden en maatschappelijke partners.

Ook vindt Kunsten '92 dat, analoog aan de bibliotheekwet, voor buitenschoolse cultuureducatie wetgeving zou moeten komen om een minimale infrastructuur voor educatie en participatie ook in de toekomst te borgen.

Arbeidsmarkt en inkomenspositie van kunstenaars

De Raad signaleerde eerder in zijn *Cultuurverkenning* dat er sprake is van verborgen werkloosheid en onderbetaling. Gedane onderzoeken, onder andere door BKNL, naar de verdienmogelijkheden voor beeldend kunstenaars geven een weinig florissant beeld. Ter aanvulling op het advies van de Raad noemen wij ook als aandachtspunt verdringing van betaald werk op alle niveaus, door toenemende inzet van vrijwilligers en stagiaires. De Nederlandse Associatie van Podiumkunsten (brief dd. 18 april 2015) signaleert terecht dat dit leidt tot verlies aan professionaliteit en kwaliteit, ook bij zeer gewaardeerde en gerenommeerde gezelschappen.

De Raad wil na dit advies dieper ingaan op de situatie van de arbeidsmarkt in de cultuursector en publiceert samen met de SER later in het jaar een gezamenlijke verkenning. Dat is een goede stap, want het geeft zicht op de praktijk van het culturele ondernemerschap. Een arbeidsmarktanalyse zou ook structureel gemonitord moeten worden en een onderdeel moeten vormen van de door de Raad bepleite kennisbasis.

De Raad vraagt terecht aandacht voor continuering en intensivering van maatregelen om de arbeidsmarkt- en inkomenspositie van kunstenaars te verbeteren. Het pleidooi voor handhaving van de zelfstandigenaftrek voor zzp'ers is daarin heel belangrijk. Hier ligt een groot sectoraal belang voor de minister van OCW, dat vraagt om overleg met haar collega van Financiën. In dit verband zou onze minister ook aandacht moeten besteden aan: het nog te verschijnen ambtelijke beleidsonderzoek over zzp'ers (IBO-rapport), het voorstel om de VAR af te schaffen, de aanpak van schijnzelfstandigheid en de invoering van de Wet Werk en Zekerheid. Het streven naar meer 'vaste banen' vanuit sociaal en werkgelegenheidsperspectief roept vragen op over de verhouding met de geconstateerde flexibiliseringstrend. Betere kennis en cijfermatig inzicht evenals versterking van de kennisinfrastructuur zoals door de Raad voorgesteld zijn daarbij van belang.

Wij onderschrijven de mening van de Raad dat het de verantwoordelijkheid van de sector is om kunstenaars een redelijke vergoeding te bieden. Dat geldt ook voor de overheid zelf, bijvoorbeeld bij het tonen of aanbesteden van werk. *Tegelijkertijd onderschrijven wij met de Raad de vaststelling dat de overheid een belangrijke voorwaardenscheppende rol speelt in de arbeidsmarktpositie van kunstenaars.*

Het geplande arbeidsmarktonderzoek moet de vraag niet uit de weg gaan welke verantwoordelijkheid de overheid dient te nemen om als sector afspraken over redelijke vergoedingen voor kunstenaars te kunnen realiseren en om in navolging van het *Sectorplan Cultuur* de door de Raad gewenste weg van verenigd en gezamenlijk arbeidsmarktbeleid te versterken.

Cultuurnota 2017 - 2020

Kunsten '92 mist in het advies van de Raad voor Cultuur een beschrijving en analyse van de sectoren die onderdeel uitmaken van het cultuurstelsel. Door de bezuinigingen zijn gaten geslagen in het bestel. Die zijn nog onvoldoende in beeld gebracht. De minister heeft aangegeven geen grote veranderingen te willen in de volgende cultuurnota, maar de vraag hoe de sector ervoor staat en wat er eigenlijk binnen de huidige financiële kaders mogelijk is, moet wel gesteld worden. De minister heeft zelf al geconstateerd dat, ondanks de hoge kwaliteit van het aanbod en groeiende publieke belangstelling in een aantal sectoren, de situatie voor sommige instellingen zorgelijk is. Het opeten van de reserves bij veel instellingen is hiervan een voorbeeld. De Raad spreekt uitdrukkelijk zijn zorg uit over de uitholling van de Rijkscultuurbegroting en sluit zich aan bij de constatering van Kunsten '92 dat de sector er bij gelijkblijvend budget zo'n € 65 miljoen op achteruit gaat.

De *investeringsagenda* van € 29.5 miljoen die de Raad voor Cultuur voorstelt, biedt ruimte voor het structureel financieren van voorzieningen waarover in de Tweede Kamer na het publiceren van de Cultuurnota 2013 - 2016 besluiten zijn genomen. Tot op heden is daarvoor geput uit incidentele middelen uit bestemmingsreserves en frictiekosten, die per 1 januari 2017 niet meer beschikbaar zijn. Anderzijds doet de investeringsagenda aanzetten om de sector in staat te stellen adequaat in te spelen op ontwikkelingen die gaande zijn. De sector moet na jaren van bezuinigen en afbouw weer kunnen investeren in cultuur en cultuurdeelname om een vitale rol in de samenleving te kunnen spelen. De investeringsagenda is daarvoor een noodzakelijke eerste stap.

Per sector

Naast onze brede reactie op dit advies benoemen wij een aantal concrete knelpunten, zoals deels ook door andere organisaties en brancheverenigingen naar voren gebracht:

Podiumkunsten

De Raad stelt terecht vast dat het huidige budget niet toereikend is om de kwaliteit en diversiteit in verschillende disciplines te garanderen, maar geeft niet aan wat nodig is. De Raad kondigt een visie aan op het muziekbestel, maar die verschijnt waarschijnlijk niet voor de uitgangspuntennotitie. Aandachtspunt is om begeleiding van opera en dans adequaat mee te nemen. De totale infrastructuur van de dans is gebrekkig, maar een inhoudelijke visie daarop ontbreekt. Voor jeugddans en jeugdtheater in de BIS bieden de voorstellen van de Raad onvoldoende garantie dat zij aan alle taken, met name op het gebied van talentontwikkeling en educatie, kunnen voldoen als het basisbedrag wordt verlaagd. Zij spelen een grote rol bij het bereiken van nieuw en jong publiek. Invoering van een jeugdtoeslag als investering in de toekomst van ons bestel verdient serieuze overweging. Daarnaast adviseert de Raad om het Fonds Podiumkunsten een aantal opdrachten te geven in het kader van talentontwikkeling en van verbreding van het publieksbereik (productiehuizen, verruiming festivals en faciliteren podia als makelaar tussen producenten en publiek). De financiële ruimte voor deze opdrachten neemt de Raad op in zijn investeringsagenda. Kunsten '92 onderschrijft het belang van deze opdrachten voor de podiumkunstensector van harte, en benadrukt dat extra middelen hiervoor noodzakelijk zijn. Het risico op onwenselijke verdere verschraling achten wij anders groot, zeker als de eerder in deze brief opgemerkte sterk beknotte financiële armslag van de fondsen en de hierboven door de Raad geconstateerde gevolgen van het huidige krappe budget, in ogenschouw genomen worden.

Musea

De Raad heeft aangegeven dat extra middelen voor het Tropenmuseum buiten de huidige cultuurbegroting gevonden moet worden. Over de toekomst van andere musea, waarvoor in de huidige cultuurnotaperiode toch nog een oplossing is gevonden, maar waarvoor geen structurele subsidie beschikbaar is, wordt niets vermeld.

Op het gebied van collectievorming mist een diepgaande analyse. Voor een levende collectie blijven aankopen noodzakelijk. De overheid heeft hier altijd een rol in gehad, maar het Nationaal Aankoopfonds is gesloten en de reserves bij het Mondriaanfonds slinken. Private fondsen spelen een belangrijke rol, maar een blijvende rol van het Rijk bij aankopen blijft van groot belang.

Kunsten '92 onderschrijft het belang van een brede samenwerkingsregeling voor musea, waar naast het Rijk ook gemeenten en provincies in kunnen participeren. Het voorstel van de Raad om het stimuleringsbudget voor samenwerking bij het Mondriaan Fonds structureel beschikbaar te stellen voor alle musea is daarbij van belang.

Beeldende kunst

Een visie van de Raad op de door het Rijk en door het Mondriaan Fonds ondersteunde presentatie-instellingen ontbreekt.

Kunsten '92 juicht het feit toe dat de Raad de postacademische instellingen opnieuw wil opnemen in de BIS en hiermee de positie van talentontwikkeling binnen de sector beeldende kunst consolideert. De postacademische instellingen zijn een onmisbare schakel binnen de keten van de beeldende kunst en een solide positie binnen het bestel is zonder meer wenselijk. Kunsten' 92 plaatst wel een kanttekening bij het feit dat de Raad de huidige beurzenconstructie via het Mondriaanfonds wil handhaven.

Voor deze constructie is destijds gekozen om de postacademische instellingen in stand te kunnen houden, maar voegt inhoudelijk niets toe. Kunsten '92 pleit ervoor de beurzen rechtstreeks aan de postacademische instellingen te verstrekken.

De druk op belangrijke instrumenten voor talentontwikkeling bij het Mondriaanfonds, zoals de werkbijdragen voor jong talent, het mentoringstraject en projectinvesteringen voor beeldend kunstenaars, is enorm toegenomen. Er is hiervoor in de huidige cultuurnotaperiode extra geld ingezet, maar deze extra gelden zouden in de volgende cultuurnotaperiode een structureel karakter moeten krijgen om voldoende talentvolle kunstenaars daadwerkelijk de kans te geven zich te ontwikkelen.

Kunsten '92 is ook positief over het pleidooi om de mogelijkheid open te stellen voor fondsen om kunsttijdschriften weer te ondersteunen, mits hiervoor extra middelen komen.

Film

De Raad constateert terecht dat de positie van de Nederlandse film(sector) in samenhang met verweven sectoren (media) in het licht van internationalisering en digitalisering een diepgaande analyse verdient. Urgente kwesties worden benoemd die op korte termijn (voor de zomer) en in aansluiting op de investeringsagenda geoperationaliseerd en begroot dienen te worden.

Dit betreft het opheffen van het gescheiden stimuleren van film enerzijds en drama en andere creatieve mediaproducties anderzijds om zo op de internationale cinematografische kwaliteitseisen aan te sluiten en het Filmfonds hierin een rol te geven. Het is evident dat budgetintensivering hiervoor noodzakelijk is. De Raad besteedt onvoldoende aandacht aan de impact op de filmsector van de opheffing van het Mediafonds en de structuur die daarvoor in de plaats zal komen bij de NPO.

De Raad benadrukt ook dat er meer ruimte moet zijn voor de productie en vertoning van artistieke films. Juist hiermee trekt Nederland internationaal de aandacht en is het een internationale coproductiepartner van betekenis. Festivals en filmtheaters spelen in de vertoning een belangrijke rol. Operationalisering van de grotere rol die alle partijen in de exploitatieketen dienen te nemen in de financiering van de productie van films is van belang om een evenwichtig aanbod duurzaam te kunnen blijven realiseren.

Niet alleen de festivals in de BIS maar ook filmfestivals ondersteund door het Filmfonds, zoals Cinekid, hebben een groot bereik met een nationale, internationale en educatieve functie.

De financiële ruimte die de Raad adviseert de fondsen te bieden is noodzakelijk om dergelijke platforms beter uit te rusten en de interdisciplinaire samenwerking en het aanbod te stimuleren. De Raad uit tenslotte terecht zijn zorgen over de infrastructuur voor talentontwikkeling die met de opheffing van het Mediafonds in 2017 een volgende substantiële deuk op loopt. De financiële ruimte die de Raad in zijn investeringsagenda adviseert om talentontwikkeling structureel te ondersteunen en de infrastructuur daarvan te versterken is daarbij essentieel.

Erfgoed

Er zijn grote veranderingen gaande in erfgoedland, mede door de invoering van de nieuwe Erfgoedwet. De Raad signaleert, mede door de economische crisis, verlies aan bestaande expertise en kennis in alle deelsectoren (archieven, musea, monumenten en archeologie) en stelt anderzijds vast dat de opgave die de gemeenten nu op dit gebied krijgen enorm is – temeer nu zij ook vele andere nieuwe taken moeten uitvoeren. Het vereist een andere manier van werken en kennisdeling om erfgoed van begin af aan te betrekken bij transformatie, stedelijke herverkavelingen revitalisering. De vraag is dan ook of gemeenten, met name de kleinere, ook daadwerkelijk bereid en/of in staat zullen zijn de gewenste ruimtelijke kwaliteitsslag te maken. De Raad wijst in dat verband op de beperkte capaciteit en budget bij gemeenten en zelfs uitstroom van bestaande erfgoedkennis en -capaciteit.

Ook de noodzaak dat lokale bestuurders en gemeenteraden de rijksambitie kennen en delen, en dus bereid zijn daarop te anticiperen en daadwerkelijk te handelen, is een punt van zorg voor de Raad.

Kunsten '92 onderstreept dat de overheid hier een belangrijke toezichthoudende verantwoordelijkheid heeft en een herkenbare regierol moet blijven spelen. Ook bij het stimuleren van kennisontwikkeling en het delen van kennis.

Creatieve industrie

Kunsten '92 heeft in haar Agenda 2020 gepleit voor een visie op de creatieve en kunstzinnige sector waarin de kunsten en de creatieve industrie als twee kanten van één medaille met elkaar verbonden zijn. In bijvoorbeeld het kunstvakonderwijs is dit ook het geval. De Raad voor Cultuur pleit met de Adviesraad voor Wetenschap, Technologie en Innovatie voor een integrale visie op de creatieve industrie met oog voor de volle breedte van de sector. Kunsten '92 ondersteunt dit en stelt voor de kunstsector daar actief bij te betrekken. Ook het onlangs in Engeland verschenen rapport van de Warwick Commission, *Enriching Britain: Culture, Creativity and Growth*, constateert dat het beter benutten van de synergie tussen de creatieve en de culturele sector grote toegevoegde waarde kan hebben.

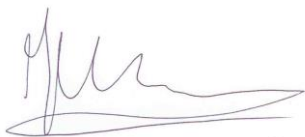
Daarnaast wijst Kunsten '92 nadrukkelijk op de belangrijke rol die de culturele en de creatieve sector spelen bij gebiedsontwikkeling (zie ook Boekman 101) en in het stedelijke klimaat. Deze culturele en creatieve sector zouden een prominentere plaats moeten krijgen in zowel het *Jaar van de Ruimte* (dat onder meer tot doel heeft om inbreng te verzamelen voor de Nationale Omgevingsvisie) als de *Agenda Stad*. Op dat laatste wijzen ook de G9-cultuurwethouders.

Tenslotte vraagt de Raad terecht aandacht voor de handhaving van reguleringen die nu mede door het Mediafonds worden gefinancierd en voor de financiële positie van een aantal voormalige BIS-instellingen op het gebied van e-cultuur, die nu door het Fonds Creatieve Industrie worden gesubsidieerd.

Tot slot

De Nederlandse culturele en creatieve sector heeft tot op heden een sterke reputatie. En daarmee heeft Nederland uitstekende papieren om uit te groeien tot een creatieve kennissamenleving. Dit advies biedt perspectieven om op termijn een toekomstbestendige en toegankelijke culturele infrastructuur mogelijk te maken, met name door aan te sluiten bij huidige ontwikkelingen en door cultuur goed in het onderwijs te verankeren. Op korte termijn, voor de periode 2017 - 2020, is het van belang om maatregelen te nemen om de sector waar nodig te versterken. Dat betekent uitvoering van de Investeringsagenda die de Raad voor Cultuur voorstelt en daarnaast operationalisering en budgettering van overige knelpunten.

Met vriendelijke groeten,

Marianne Versteegh
Algemeen secretaris Kunsten '92

Lennart van der Meulen
Voorzitter ad interim Kunsten '92

cc. Raad voor Cultuur
Ministerie van OCW
Cultuurwoordvoerders in de Tweede Kamer